

Deel II

april - mei
1945

Uit het
dagboek
van

Piet Bierman

Op woensdag over acht naar
de H. Mis. Om middag toe bereiden
gemaakt voor de oude jaan avond
vrijdag. Over de aan het bukken in
ik heb een Huis aen sla. gemaakt.
Om gehalen middag zijn wij beiden
dus in den meer genest. Om 7 uur
begon de pret. Eerst een spelletje
31 steen gespeeld en daar tussen door
appelappels met jus gegeten met het
siet om half twaalf de Huis aen sla.
Ook hebben wij nog een uurtje
gepraat. Om 12 uur zijn wij
naar ons bed gegaan.

Boven en links:
Voedseldropping
op de hei, mei 1945

(foto's
Peter van de Berg)

■ Zondag
1 April

Om 6.15 opgestaan en naar de H. Mis van 7 uur. Vandaag Paschen, de H. Mis was vol met gelovigen, wat zijn oorzaak vond in het feit dat er veel jonge mannen in de kerk waren die er op andere Zondagen niet zijn, omdat zij zich niet vrij buiten konden begeven, wilden zij niet door de Duitsers opgepakt worden. De laatste week was het op straat vrij rustig. Met Beppie naar de H. Mis van kwart voor elf. Het zang-

koor van de Sint Vitus heeft wel eens beter gezongen als vandaag. In de middag even bij Vader en Moeder op de thee geweest. Het eten bestond vandaag 's morgens uit brood, 's middags uit aardappelen met spinazie en 's avonds soep, erge dunne rommel. Ik heb tenminste maar wat tulpenbollen opgebakken. Tot half tien gekaart en met een hongerige maag naar bed.

■ Maandag 2 April

... Om drie uur een kaartje gespeeld met mijn vrouw, Gerard en mijn zwager Jaap. Om half vijf naar de dokter Bouwman geweest voor

onze jongste zoon Piet. Om half zes was de dokter al bij ons, waarschijnlijk heeft hij difterie. Pietje moest tenminste apart liggen en we hebben de voorkamer voor hem ingericht. De geallieerden zijn in Gelderland en Overijssel binnen gevallen en het heeft er alle schijn van dat wij nu toch binnen kort bevrijd zullen zijn.

■ Zaterdag 7 April

... Om half zes karnemelkse pap met stroop als avondeten. Deze afgelopen week zijn de geallieerden een heel stuk in Nederland opgerukt, de Achterhoek is veroverd en verder naar het noorden tot Coevorden. Dat betekent voor ons echter dat het met de voedselvoorziening veel slechter gaat worden, want er komt nu niets meer binnen. Van Grada een brief ontvangen. Harderberg is nu ook in geallieerde handen, dus Grada heeft de Engelse soldaten nog eerder gezien dan wij. Wij zullen van haar nu wel niets horen. Een stukje zeep van een buurvrouw geleend, dus wij kunnen ons vanavond behoorlijk wassen.

■ Woensdag 11 April

Om 6.30 opgestaan vannacht om half twee drie zware klappen, het was net of er dichtbij met zwaar geschut werd gevuurd... 's Middags weer een goed

maal eten, maar 's avonds was thuis weer niet veel, een bord soep en een snee brood en dan heb ik nog een bordje suikerbieten verorberd ...

■ Donderdag 12 April

... De geallieerden zijn gisteren bij Deventer de IJssel overgestoken en gaan op Apeldoorn aan. Eindelijk is het dan toch zover dat wij binnenkort bevrijd zullen worden ...

■ Maandag 16 April

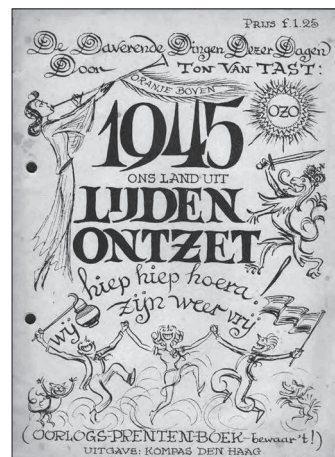
... 's Middags niet veel gegeten. Een broodje gekregen van buurvrouw Brouwer, dus konden wij 's avonds een paar sneetjes brood bij de soep opeten. Naar de tuin tot bij achten en daarna een paar klompschoenen voor Marie gemaakt. Zo nu en dan kunnen wij water uit de kraan gebruiken, geregeld wordt de watertoevoer afgesneden.

■ Dinsdag 17 April

... De geallieerden rukken op in de richting van Amersfoort. Nog een week honger lijden en wij zullen bevrijd zijn. Vanmorgen om 6 uur ging Joop naar Vinkeveen groenten halen, hij kwam thuis met spinazie, sla en rabarber.

■ Woensdag 18 April

Om 6 uur opgestaan en om half zeven in de kerk. Er is deze week meer volk in de kerk als voorheen. Het oorlogspook komt al nader en nader. Gewerkt bij Gentes, het kleine voorkamertje onder hadden genomen. Bij Gentes het middagmaal genuttigd te samen met de tuinman en de scharenslijper Pleur. Alle drie kregen

wij een bord met witte bonen en sperziebonen met rauwe uien en jus eroverheen, een goed maal eten. Om 4 uur waren de Engelsen weer druk met het schieten uit vliegtuigen en is het voor ons in de buurt van de Rijksweg erg gevaarlijk. Om 5 uur thuis een beetje dunne soep van de gaarkeuken, een hapje eten en een sneetje brood, daar moesten wij het mee doen. Naar de tuin en om kwart voor 8 weer in huis en een bordje gekookte suikerbieten opgegeten. Gerard had van de fabriek negen ontbijtkoeken gekregen, dus kunnen wij voor de honger af en toe een stuk koek nemen.

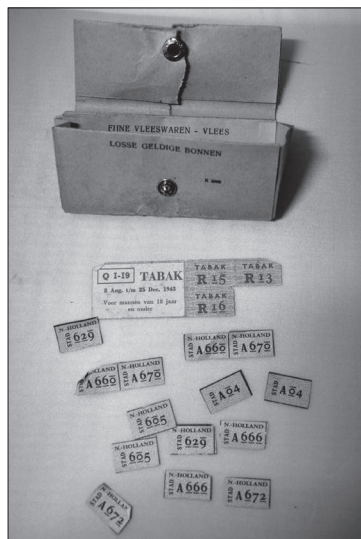
■ Vrijdag 20 April

... De geallieerde opmars gestuit op de verdediging van Amersfoort. Dat betekent voor ons een week langer onder de Duitse bezetting. Verschillende polders zijn door de Duitsers onder water gezet ...

■ Maandag 23 April

Om 6.30 opgestaan en het fornuis aangeemaakt voor het warmen van de was. Om 8 uur naar mijn werk, gebroken ruiten in de broeikassen vernieuwen bij de villa van Rahussen. De villa met bijbehorende gebouwen is in beslag genomen en bewoond door de Duitsers. De Duitse kok ging een emmer met vleesvellen weggooien en deze heb ik meegenomen naar huis. Het vet eraf gesneden en uitgebakken en het vlees ging de vrouw afkoken. 's Middags soep als gisteren met suikerbieten, 's avonds 2,5 liter soep van de centrale keuken en een pan suikerbieten en om 8 uur een kop bouillon met een stuk koek. Het eten word iedere dag minder, het was maar goed dat Gerard met een ontbijtkoek thuis kwam. De gehelen avond bezig geweest om een gummiband te maken voor de fiets van mijn vrouw. Om half tien naar bed.

■ Dinsdag 24 April

... Vandaag den gehelen dag het bulderen van de kanonnen gehoord uit de buurt van Amersfoort. Raapstelen en rabarber van de tuin meegebracht.

■ Zaterdag 28 April

Om 6 uur opgestaan en eerst maar naar de kerk, bidden

om uitkomst. Gewerkt bij van Ogtrop. 's Middags naar de tuin, om 4 uur weer thuis, erg koud en buiig weer. In de avonduren een partijtje gepandoerd met moeder, Herman en Gerard. Van het oorlogsterrein in ons land geen nieuws. In Duitsland gaan de geallieerden hard vooruit. Italië is door de Italianen en geallieerden van de vijand gezuiverd, wanneer zou dat in ons land het geval zijn? Het wordt hoog tijd want de honger neemt gestadig toe, vooral in de grote steden sterven dagelijks mensen aan ondervoeding ...

■ Zondag 29 April

... Allerlei geruchten omtrent de oorlogvoering. Een ding is zeker, de vrede is nabij, Duitsland is zo goed als veroverd. Moeder (heeft) om 8 uur nog een paar pannenkoekjes gebakken.

■ Woensdag 2 Mei

Om half zes werd er gebeld en stond zwaager Kees voor de deur. De vader van mijn vrouw was heel slecht en bij aankomst in Naarden was de man reeds stervende. Hij herkende ons niet meer en om half tien is hij overleden. Vandaag zijn er levensmiddelen uitgeworpen op de hei in de Eng, een prachtig gezicht, die grote vliegtuigen zo laag te zien vliegen ...

■ Donderdag 3 Mei

... In de morgenuren weer voedsel uit vliegtuigen geworpen op de heide. Naar mijn overleden schoonvader wezen kijken met mijn zoon Anton. Ook vandaag weer

te weinig eten, 's avonds weer een bord suikerbieten gegeten. Oorlogsnieuws: Berlijn gevallen en iedere dag kan het einde verwacht worden.

■ Vrijdag 4 Mei

Om kwart voor zes opgestaan en naar de H. Mis. Voor de H. Mis om half zeven de H. Communie ontvangen. Heel veel mensen in de kerk aanwezig... Om 9 uur werd er bekend gemaakt dat morgenvroeg om 8 uur Nederland vrij zou zijn en dat was een hele vreugd. Ondanks de kou en het verbod dat men niet op straat mag, de straten toch vol met mensen. Morgen zullen wij wel zien wat er nu wel van waar is. De Koningin en de Prinses zijn in Nederland aangekomen en gaan voorlopig in Breda wonen. Vandaag door het regenweer zijn er geen vliegtuigen met levensmiddelen verschenen.

■ Zaterdag 5 Mei

Om zes uur maar weer uit bed om eerst naar de kerk te gaan. Evenals gisteren ook veel mensen in de kerk. Vandaag niet naar mijn werk want vanmiddag moet ik naar de begrafenis van mijn schoonvader. Om half acht naar de tuin, groenten gehaald, raapstelen en radijs. Om 8 uur was er al veel volk op de been want de bevrijding was een feit geworden. De vlaggen werden uitgestoken en de vreugde was algemeen. De kinderen liepen met vlaggetjes en sjerpen om, oranje strikjes prijkten weer op de revers van de jassen. Gelukkig is het einde van de oorlog gekomen en daarmee ook het einde van de honger. Wij kregen tenminste van twee buurvrouwen levensmiddelen, meel en aardappelen. Vanmorgen pap gegeten, gekookt in volle melk, dat was heerlijk en voedzaam. Om half een naar de begrafenis van mijn schoonvader, om kwart voor een had de lijkdienst plaats in het sterfhuis. Er deed zich nog een kleine onenigheid voor tussen mijn vrouw en een broer en schoonzuster, want die hun kinderen waren wel tegenwoordig en wij wisten niet dat er ook kleinkinderen waren uitgenodigd, want dan hadden onze

oudste kinderen ook aanwezig geweest. Vader werd begraven op het nieuwe kerkhof van Naarden, gelegen in Valkeveen. De lijkdienst in het sterfhuis werd gehouden door Dominee Poldervaart en op het kerkhof door Dominee Dangerveld. Om kwart voor vier waren wij weer terug in het sterfhuis, wij zijn toen dadelijk naar huis toe gegaan.

■ Zaterdag 5 Mei

De vreugde over de bevrijding was nu algemeen. De bevolking was uitgelopen naar de Rijksweg in de hoop de geallieerden te zien binnen komen, maar wij zijn daaromtrent teleurgesteld want er zijn nog geen Engelsen, Amerikanen of Canadezen verschenen om de vijand te ontwapenen. In Bussum was veel volk, vooral veel jongelui, in de kom van het dorp aanwezig en maakte pret onder elkaar. In de avonduren deden enkele Duitse soldaten ook mee. Om 8 uur begon het te regenen en kwamen de mensen naar huis toe. Om 9 uur moesten de mensen van de politie allemaal naar huis toe, hetgeen ordelijk plaatsvond. Vanavond weer niet veel eten, soep van de gaarkeuken, pap en een paar pannekoeken. Veel gerechten, maar van alles te weinig.

■ Zondag 6 Mei

Half zeven uur opgestaan en naar de H. Mis van zeven uur. Vanmorgen 5 sneetjes brood gegeten. Naar de plechtige Hoogmis van dankbaarheid die werd opgedragen door Kapelaan Aalders in de Sint Vituskerk om 10.45. Na het middagmaal om ongeveer half twee verschenen er weer vliegtuigen die levensmiddelen uit Engeland brachten. Een mooi gezicht die grote vliegtuigen zo laag boven je heen te zien zweven. 's Middags gewandeld in Bussum. Het was erg druk, men verwachtte algemeen dat de geallieerden zouden komen. Om 4 uur werd het overgaveverdrag van Nederland met Duitsland in Hilversum ondertekend. De jongens hebben de hele avond pret gemaakt tot 10 uur. Wij hadden nog maar een dag eten in huis en kregen van een paar

buurvrouwen wat rogge, erwten en aardappelen. Wij kunnen nu weer een paar dagen eten.

■ Maandag 7 Mei

21 Jaar getrouwd. Opgestaan om half zes, om 3 uur was ik al wakker en kon niet meer in slaap komen en ben toen maar uit bed gegaan. Naar de H. Mis van kwart voor zeven en om half acht naar mijn werk. Mijn baas was niet aanwezig en ik ben maar het dorp ingelopen om te kijken of er al geallieerden zouden komen. De ondergrondse was druk in actie, maar door de Duitsers werden zij volkomen genegeerd. Er zijn vandaag veel N.S.B.-ers gevangen genomen. Eindelijk na lang wachten verschenen er om kwart over elf de eerste Canadese tanks, de vreugde hier over kende geen grenzen. Na het eten, dat veel te weinig was, dadelijk naar het gemeentehuis, daar zou de Koningin door de radio te beluisteren zijn, het was erg onduidelijk. Van 1 uur tot vijf uur op de Brinklaan geweest in de hoop de geallieerde bezettingstroepen te ontmoeten. Wel zijn er nog enige auto's door ons dorp getrokken die met gejuich werden begroet, maar het bezettingsleger is niet gekomen. Vanavond niet veel te eten, den gehelen dag erg hongerig, maar van buurvrouw Brouwer kregen wij wat aardappelen en die werden dadelijk opgegeten, en wat meel om te bakken, dus hebben wij alles bij elkaar toch nog onze buik vol. Er is bekend

Bevrijdingsfeest
1945 (coll. Klomp)

bevrijdingsfeest
1945 ter hoogte
van het gemeentehuis (coll. HKB)

gemaakt van deze week meer brood, boter suiker en andere levensmiddelen. Het wordt hoog tijd ook, want de nood is erg groot. Laten wij hopen van nog een paar dagen weinig eten, want er wordt alles gedaan om zoo spoedig mogelijk meer voedsel in de westelijke provincies aangevoerd te krijgen. Om half negen kwam Marietje thuis uit het dorp, ze was haar vriendinnetjes zoek geraakt en ik ben nog maar met haar mede gegaan. Er was veel volk op de Brinklaan aanwezig. In de Havenstraat vonden wij haar vriendinnetjes weer en ging zij daar weer naar toe. Vanavond was een groep jongens bezig om meisjes die met de Duitse soldaten omgang hebben gehad hun haar van hun hoofd af te knippen, zij werden heel gewoon uit hun woning gehaald. Bij Ferree in de Sint Vitusstraat waren op het pleintje de mensen aan het dansen en werd er een polonaise gelopen onder leiding van een oude Bussumsche dansmeester Hoogmeier. Het ging daar echt gezellig toe. Om tien uur werd het dansen gestaakt omdat er een bericht kwam dat er in Amsterdam door Duitse soldaten op de burger bevolking was geschoten.

■ Woensdag 9 Mei

... Vandaag is de Canadese bezetting in Bussum en heeft zijn intrek genomen in het Lyceum. Het zijn prachtkerels. Om 8 uur met mijn vrouw door ons dorp gewandeld en de bevolking ging erg gemoedelijk met de soldaten om. Het was een leuk gezicht, al die soldaten met de kinderen aan hun hand of arm door ons dorp te zien wandelen. Vandaag meer eten als gisteren.

■ Donderdag 10 Mei

Om half zes Joop wakker gemaakt, hij moest naar de Coöperatie extra levensmiddelen gaan halen. Hij kwam thuis met 15 pond erwten, 2,5 pond suiker en 4 broden van 8 ons en 1 van 4 ons. Er komt dan eindelijk meer eten. Half zeven opgestaan en naar de H. Mis van 7 uur. Gisteren melk en ook vandaag weer vier liter melk. Vanmorgen pap gegeten, gekookt van tarwemeel en melk, het was heerlijk. 's Middags ons buik dik gegeten aan de groene erwten en 's avonds pap van het I.K.O. comité, soep van de gaarkeuken en een paar sneden brood. De Canadezen gaan voor ons voedsel halen uit Friesland. Van 3 tot half vijf gewandeld met de vrouw en de drie jongste kinderen door ons dorp. Mijn vrouw (heeft) tevens een extra broodje van 4 ons en wat grutterwaren gehaald voor Pietje zijn bon. Om 7 uur naar het Lof, daarna straat omgelopen en tot half elf buiten gezeten. Heel mooi weer.

■ Vrijdag 11 Mei

... Den gehelen dag rijden de Canadezen met vrachtauto's over de Rijksweg. Om 5 uur een bord eten met een paar sneden brood, 's middags erwtensoep en 's morgens brood. Niet zo'n honger als een paar dagen geleden, er komt dus toch al meer eten in Bussum.

■ Zaterdag 12 Mei

... De Volkskrant is ook weer verschenen.

■ Dinsdag 15 Mei

... Het eten wordt nu gelukkig steeds beter, vandaag eten gekregen dat de bevolking uit het zuiden van ons land voor ons heeft overgespaard...

■ Donderdag 17 Mei

Om 6.30 opgestaan en om 8 uur naar mijn baas. Voor mijn werk naar de dokter geweest, ik kreeg een dikke hand. De oorzaak hiervan was ondervoeding en ik moet nu vitamine C gebruiken. Warm weer, 's mid-

dags een onweersbui. 's Avonds regen en niet naar de tuin maar mijn rijwiel in orde gemaakt. Geen brood.

■ Vrijdag 18 Mei

... Door bemiddeling van Het Roode Kruis bericht van Jo en Bep gekregen, beiden zijn nog in leven. Om 7 uur naar de zangrepetitie en kwart voor 8 naar de bespreking voor hervatting van het toneelspeken van Het Schouwspel. Vandaag ook geen brood.

■ Maandag 21 Mei

Vannacht werd ik wakker en had ik een misselijk gevoel in mijn maag, dat was de reactie van het te zware voedsel dat ik gistermiddag had gegeten. Ook mijn vrouw was er nog slechter aan toe. Dat kwam goed uit want er was voor vandaag veel te weinig eten...

■ Woensdag 23 Mei

Kwart over drie wakker en Herman gewekt, hij ging vast in de rij staan bij de winkel van de Coöperatie. Er werden om zeven uur weer levensmiddelen uitgereikt. Half zeven ging Joop naar hem toe en om half acht kwamen zij thuis met 12 pond koek, 2 pond reuzel en 4 pond suiker. Ook zijn er vandaag aardappelen gekomen. Gerard en Marie om kwart voor zeven op stap naar de Canadezen om te proberen aan wat eten te komen, wat zij 's avonds nog eens herhaalde echter zonder succes. Vandaag nog niet veel eten.

■ Donderdag 24 Mei

... Joop kwam thuis en hij was over zijn gehelen lichaam rood en veel last van jeuk. Niet naar de tuin geweest vanavond had ik een vergadering van het schouwspel voor de heroprichting.

■ Vrijdag 25 mei

Verjaardag van mijn moeder, zij wordt vandaag 71 jaar. Herman om 4 uur uit zijn bed, hij ging alvast in de rij staan voor levensmiddelen. Om half zeven ging Anton hem aflossen. Opgestaan om half zeven. Gerard

naar de Canadezen voor eten. Anton kwam thuis met 12 pond koek, 2 bussen worst, 2 bussen hutspot en chocolade... 's Avonds om 8 uur naar de verjaardag van mijn moeder. Onderweg kwamen ons een stuk of 10 tanks achterna van de Canadezen, het waren prachtige gevechtswagens.

■ Zaterdag 26 Mei

... Half zeven uur opgestaan, om 8 uur naar mijn werk, ruiten gemaakt bij Tjebbes. 's Middags naar de gevechtsdemonstratie van de Canadezen op het sportpark Zuid.

■ Dinsdag 29 Mei

... Niet naar de tuin maar naar de zangrepetitie. Prettig gezongen.

■ Woensdag 30 Mei

Half zeven opgestaan, om 8 uur naar mijn werk bij Koker. Met de levensmiddelen blijft het vooruitgaan. Vanavond niet naar de tuin geweest, maar de band van mijn rijwiel nagekeken en verbeterd. Half acht naar het lof en daarna naar de bijeenkomst van Het Schouwspel.

■ Donderdag 31 Mei

... De N.S.B.-ers moeten het prikkeldraad langs de rijksweg weghalen en opbergen.

■ Vrijdag 1 Juni

Weer een maand voorbij, de maand waarin de vrede voor ons land een feit werd en hiermede verdween ook de honger. Opgestaan om kwart voor zes, naar de kerk, het was tevens de eerste vrijdag. Vandaag weer behoorlijk gegeten, 's morgens brood, 's middags aardappelen met sla en worst en des avonds melkpap van koek, soep van de gaarkeuken en een snee brood met haring. Na mijn werk koolplanten gekocht. Om 8 uur naar de zangrepetitie. ■

